

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา การจะพัฒนาประเทศย่อมต้องมีการขยายตัว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ทั้งบุคลากรที่มีประสิทธิภาพรวมถึงเทคโนโลยีและเครื่องจักรที่ทันสมัย แต่การพัฒนาทางด้าน อุตสาหกรรมนั้นยังมีข้อจำกัดในด้านการลงทุน เนื่องจากเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ใน กระบวนการผลิตมีราคาสูง ทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนประสบปัญหาขาดเงินทุนในการซื้อ เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ยิ่งหากเป็นธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดเล็กด้วยแล้ว ย่อมจะประสบ ปัญหาด้านเงินทุนมากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ ในปัจจุบันการจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ของผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนทำได้โดยวิธีการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งเงินทุน ที่สำคัญที่สุดโดยผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนจะมีการนำหลักประกัน เช่น เครื่องจักรอสังหาริมทรัพย์ สงหาริมทรัพย์ ฯลฯ มาเป็นหลักประกันการชำระหนี้กับธนาคาร พาณิชย์หรือสถาบันการเงินด้วยวิธีการจำนำ จำนอง การขายฝาก หรือการค้าประกัน เมื่อได้เงินทุน มาแล้ว จึงนำไปจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ในธุรกิจของตน หากผู้ประกอบการหรือ ผู้ลงทุนไม่มีหลักประกันทางทรัพย์สินที่เพียงพออีกทั้งยังจำกัดด้วยเงินลงทุน ผู้ประกอบการหรือ ผู้ลงทุนจะจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาขยายฐานการผลิตของตนโดยการทำสัญญา เช่าทรัพย์สิน สัญญาซื้อขายเงินผ่อน หรือสัญญาเช่าซื้อแทน แต่ในปัจจุบันมีการเพิ่มวิธีการในการ ได้ เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาอีกวิธีหนึ่ง เพื่อเป็นการช่วยเหลือธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก หรือผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนที่มีเงินทุนจำกัด มีเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในการ ขยายฐานการผลิตหรือเพิ่มประสิทธิภาพธุรกิจของตน คือ “การเช่าแบบลิสซิ่ง” ซึ่งการทำสัญญาเช่า แบบลิสซิ่งนี้เป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่งแต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าใดนัก อีกทั้งยังไม่มี กฎหมาย เข้ามามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งเป็นการเฉพาะส่งผลให้การประกอบธุรกิจลิสซิ่ง เติบโตได้ช้ากว่าการให้สินเชื่อประเภทอื่น

ธุรกิจลิสซิ่งถือเป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่ง ที่มีลักษณะให้เช่าสินค้าประเภททุนแก่ ผู้ประกอบการหรือผู้บริโภค โดยผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคไม่ต้องมีหลักทรัพย์มาวาง

เป็นประกันการชำระหนี้เช่นกรณีการจำนำ หรือการจำนอง ธุรกิจลิสซิ่งได้เข้ามาช่วยผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภครที่ขาดแคลนเงินทุนในการซื้อเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถมีเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ในกิจการของตนโดยการลิสซิ่งหรือการเช่าแบบลิสซิ่งนั่นเองโดยธุรกิจ ลิสซิ่งเป็นการประกอบธุรกิจที่ผู้ประกอบการธุรกิจลิสซิ่งเป็นผู้จัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์สำนักงาน ต่าง ๆ มาให้ผู้ประกอบการหรือผู้บริโภครเช่าตามคำขอหรือตามความประสงค์ของผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภคร โดยผู้ประกอบการหรือผู้บริโภครจะเป็นผู้ติดต่อกับผู้ขายเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ สำนักงานและเป็นผู้เลือกเครื่องจักรและอุปกรณ์สำนักงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง เมื่อผู้ประกอบการหรือ ผู้บริโภครได้เลือกเครื่องจักรหรืออุปกรณ์สำนักงานแล้ว ก็จะไปติดต่อกับผู้ประกอบการธุรกิจลิสซิ่ง ผู้ประกอบการธุรกิจลิสซิ่งก็จะซื้อเครื่องจักรหรืออุปกรณ์สำนักงานนั้น ๆ ตามที่ผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภครได้เลือกไว้แล้ว จากนั้นก็จะนำมาให้ผู้ประกอบการหรือผู้บริโภครเช่าภายในระยะเวลา ที่กำหนด แต่จะไม่เกิน ไปกว่าอายุของทรัพย์สินที่เช่าแบบลิสซิ่ง ซึ่งโดยปกติระยะเวลาของการเช่า จะอยู่ระหว่าง 3-5 ปี ขึ้นอยู่กับประเภทและลักษณะของทรัพย์สินนั้น ๆ และผู้ประกอบการหรือ ผู้บริโภครจะยกเลิกสัญญาเช่าก่อนกำหนดไม่ได้ ลักษณะเด่นของการประกอบธุรกิจลิสซิ่งนี้คือ กรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรหรืออุปกรณ์สำนักงานที่ให้เช่าจะเป็นของผู้ประกอบการธุรกิจลิสซิ่งและ เมื่อสัญญาเช่าได้สิ้นสุดลงผู้ประกอบการหรือผู้บริโภครมีทางเลือกเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เช่าได้ คือ เช่าทรัพย์สินนั้น ๆ ต่อ ส่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ประกอบการธุรกิจลิสซิ่ง หรือซื้อทรัพย์สินนั้นมาเป็น กรรมสิทธิ์ของผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนเองซึ่งจะขึ้นอยู่กับข้อตกลงในสัญญาลิสซิ่ง

ในปัจจุบันการประกอบธุรกิจลิสซิ่งถือว่าได้รับความนิยมและมีอัตราการขยายตัวเพิ่ม มากขึ้น คือ การประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ ซึ่งผู้ที่ประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์นี้เป็นได้ทั้งสถาบัน การเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทประกันชีวิตและที่มิใช่สถาบันการเงินได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนทั่วไปและผู้ผลิตรถยนต์ที่ประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์เอง โดยการประกอบ ธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์หากเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์เป็นธนาคารพาณิชย์จะมีธนาคาร แห่งประเทศไทยเข้ามากำกับดูแลทั้งเรื่องของการประกอบธุรกิจและเรื่องรายละเอียดในข้อสัญญา บริษัทเงินทุนจะมีกระทรวงการคลังเข้ามากำกับดูแลทั้งเรื่องของการประกอบธุรกิจและ เรื่องรายละเอียดในข้อสัญญา บริษัทประกันชีวิตจะมีสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริม การประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ) เข้ามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง ไว้โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของบริษัทประกันชีวิตที่จะประกอบธุรกิจลิสซิ่ง แต่หากเป็นกรณีที่ ผู้ประกอบการธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์เป็นบริษัทที่จดทะเบียนทั่วไปและผู้ผลิตรถยนต์ไม่มีองค์กรหรือ กฏ ระเบียบ ข้อบังคับใด ๆ เข้ามากำกับดูแล ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบ เสียเปรียบระหว่างองค์กรที่ประกอบธุรกิจประเภทเดียวกัน แต่มีมาตรการในการกำกับดูแลต่างกัน

อีกทั้งประเด็นหนึ่งที่ถือว่ายังเป็นปัญหาที่ควรพิจารณาในการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ คือ มีบริษัทหรือกิจการจำนวนมากที่ดำเนินธุรกิจโดยใช้คำต่อท้ายชื่อกิจการของตนเองว่าลิสซิ่ง แต่มิได้กระทำการให้เข้าแบบลิสซิ่ง โดยจะประกอบกิจการในรูปแบบของการให้เช่าซื้อหรือการซื้อขายเงินผ่อนรถยนต์ แต่มีการจัดทำสัญญาในลักษณะเป็นการหลีกเลี่ยงข้อกำหนดกฎหมายต่าง ๆ เพื่อมิให้มีกฎหมายใด ๆ มาบังคับใช้กับสัญญาที่จัดทำขึ้นถือได้ว่าเป็นการหลีกเลี่ยงข้อกำหนดกฎหมาย อย่างเช่น ข้อกำหนดในการควบคุมสัญญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมข้อกำหนดในสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา หรือเป็นการหลีกเลี่ยงในกรณีของการคิดอัตราดอกเบี้ย ซึ่งการทำสัญญาลิสซิ่งสามารถเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดได้ คือ เรียกได้เกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี อีกทั้งไม่มีการกำหนดอัตราค่าทวงถามในกรณีที่ถูกหนี้ยึดนัดชำระหนี้ไว้ เนื่องจากการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายใดๆที่เข้ามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ ไม่มีการกำกับดูแลข้อกำหนดในสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ ดังนั้นเพื่อให้การประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์และการทำสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางการค้าและทางธุรกิจและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สมควรที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเข้ามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ ทั้งในด้านของการกำกับดูแลการจัดตั้งบริษัทที่จะประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ การกำกับดูแลข้อตกลงในสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าตอบแทนต่าง ๆ อีกทั้งการกำหนดให้มีหน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามากำกับดูแล เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายประกอบธุรกิจอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับธุรกิจลิสซิ่ง กระทำการใด ๆ อันเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคเกินสมควรด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ประเภทและข้อสัญญาของการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์และกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับข้อสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์รวมทั้งปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อตกลงในสัญญาลิสซิ่งรถยนต์
4. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เหมาะสมและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ในประเทศไทยมีทั้งผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินและที่มีใช้สถาบันการเงิน แม้จะมีหลักเกณฑ์ที่กำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ที่ผู้ประกอบการเป็นสถาบันการเงิน แต่มาตรการดังกล่าวที่กำหนดไว้ยังมีความไม่เหมาะสม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับข้อสัญญาที่คู่สัญญาตกลงกัน สำหรับผู้ประกอบการลิสซิ่งที่มีใช้สถาบันการเงินไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดตั้งบริษัทที่จะมาประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์และการจัดทำสัญญาลิสซิ่งรถยนต์แต่อย่างใด สัญญาที่สร้างขึ้นก่อให้เกิดการเอาเปรียบและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์และการทำสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรที่จะประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ การปรับบังคับใช้กฎหมายกับข้อตกลงในสัญญาลิสซิ่งและสภาพบังคับของข้อสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าตอบแทนอื่นๆ ในสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาลิสซิ่งและผลบังคับตามกฎหมาย และการกำหนดหน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามากำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ เพื่อให้การประกอบธุรกิจลิสซิ่งดังกล่าวนี้เกิดประโยชน์ทางธุรกิจและการค้าและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งที่จะศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินและที่มีใช้สถาบันการเงินโดยจะทำการศึกษากฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้มีการประกาศใช้บังคับร่างกฎหมายต่าง ๆ กฎหมายต่างประเทศทั้งระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) อีกทั้งศึกษาถึงอนุสัญญาว่าด้วยลิสซิ่งทางการเงินระหว่างประเทศ (UNIDROIT Convention on International Financial Leasing) เพื่อนำมาปรับใช้กับการประกอบธุรกิจลิสซิ่งรถยนต์และสัญญาลิสซิ่งรถยนต์ให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษาจะทำการค้นคว้าโดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารภาษาไทย เอกสารภาษาต่างประเทศ วารสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำบทยกกฎหมาย กฎกระทรวง รวมทั้งประกาศที่เกี่ยวข้อง

รวมถึงข้อมูลในเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อนำมาเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจอิสซิงรยนต์และการจัดทำสัญญาอิสซิงรยนต์ในประเทศไทยต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ประเภทและข้อสัญญาของการประกอบธุรกิจอิสซิงรยนต์
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจอิสซิงรยนต์และกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับข้อสัญญาอิสซิงรยนต์ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจอิสซิงรยนต์รวมทั้งปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อตกลงในสัญญาอิสซิงรยนต์
4. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจอิสซิงรยนต์เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เหมาะสมและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป